

Judeževi groši na Koroškem. Nemški »šulferaj« je dovolil sledeče podpore: Otroškemu vrtcu v Železni Kaplji, šoli v Ukvah za šolarje, šoli v Malem Šentvidu za vodovod, šoli v Gorjah za knjige. — »Südmark« je dala šoli v Zweikirchenu 45 K, v Rublandu 50 K, nekemu posestniku posojilo 600 K in novo ustanovljeni nemčurski posojilnici v Rožeku posojilo 300 K. To kaže kak namen ima ta novo-ustanovljena posojilnica! — Koroško je za Slovence izgubljeno.

Nečuvveno. »Gorenjec« je pred kratkim razkril nekaj nečuvvenega. Tam čitamo: »Šolski otroci iz mošenjske fare vedo povedati, da jim je fajmošter v šoli priporočal, da naj, kadar jih bodo starši poslali kako reč kupit v prodajalno, vselej sebi pridrže nekaj vinarjev in kupijo za toliko manj dotičnega blaga. Tako prisleparjeni in staršem ukradeni denar pa naj potem prineso v farovško hranilnico. Ta famozni božji namestnik, ki tako lepo uči kmetsko mladino, je bil že kaznovan zaradi pretepanja otrok v šoli in je tudi že znan zaradi drugih nedostojnosti; vendar pa imajo gotovi gospodje v Ljubljani še vedno veliko dopadanje na njim, ker je tako skrben za farovško bisago, ki pri njih, kakor je videti, odtehta tudi poštenje in vse druge človeške čednosti in kreposti.

Na c. kr. izobraževališču za učiteljice v Gorici se prično preizkušnje in sicer: a) zrelosti 9. maja t. l. ob 8. uri zjutraj; b) za usposobljenje v ženskih ročnih delih istega dne ob 3. uri popoldne; c) usposobljenja za ljudske in meščanske šole dne 16. istega meseca ob 8. uri zjutraj in d) za vrtnarice početkom meseca junija. Prošnje se predložijo ravnateljstvu navednega izobraževališča, oz. dotične izpraševalne komisije, in sicer za preizkušnje pod a), b), in c), najkasneje do 15. aprila t. l. in za one pod d) do 15. maja t. l.

Na ženskem učiteljišču v Gorici je razpisano mesto definitivnega glavnega učitelja za nemščino in slovenščino. Prošnje je nasloviti na ministrstvo za bogočastje in nauk in predložiti do 30. aprila predpisanim službenim potom predsedništvu c. kr. deželnega šolskega sveta za Gorico in Gradško v Trstu.

Jugoslovanski dijaški kongres. Iz Belega grada poročajo, da prirede dijaki beligradske visoke šole shod vseh jugoslovanskih vseučilišnih dijakov, in sicer v Belem gradu. Za prvega maja je baje povabljen v Beli grad dijaštvo hrvaško, bolgarsko in slovensko.

Josip Gorup vitez Slavinski, znani slovenski mecen je praznoval dne 6. t. m. svojo sedemdesetletnico.

Na Voloskem je že od leta 1897. boj za hrvaško ljudsko šolo. Tam je nad 80 hrvaških za šolo godnih otrok. Pač pa obstoji za 30 tjakaj priseljenih italijanskih otrok italijanska ljudska šola z dvema učnima osebama. L. 1901. je odločila c. kr. vlada, da se ima na Voloskem osnovati tudi hrvaška ljudska šola. Ali Italijani istrski — pravični! — so rekurirali proti temu na Dunaj. Te dni pa je došel od tam — kakor javlja voloski »Narodni list« — odlok, da se na Voloskem mora odpreti hrvaška šola! Zaradi tega odpade baje na italijanski šoli ena učna oseba.

Stoletnica dveh cesarstev. Dne 18. maja t. l. bo sto let, kar je bilo proglašeno prvo francosko cesarstvo. Dne 18. maja 1804. je namreč proglasil francoski senat dotedanega konzula, Napoleona Bonaparte, dednim cesarjem z naslovom: »Napoleon I., po milosti božji in po konstitucijah republike cesar Francozov.« Ta proglas senatov je potem potrdilo obče glasovanje francoskih volilcev s 3.572.329 glasov večine. Slovesno kronanje novega cesarja se je vršilo v Parizu v stolnici Notre Dame 2. decembra 1804. Tedanji papež Pij VII. je prišel nalašč za to slovesnost v Pariz ter je mazilil Napoleona, na kar je isti najprvo sam sebi in potem svoji soprogi Josipini položil na glavo cesarsko krono. To prvo francosko cesarstvo je trajalo do leta 1814., oziroma 1815. Kakor znano, je bil od leta 1809. do 1813. tudi večji del slovenskih dežel, ki jih je Napoleon združil v ilirsko kraljevstvo, pod francoskim cesarstvom.

Dne 11. avgusta 1804. se je pa proglasil dednim cesarjem avstrijskim Franc I., ki je bil obenem od leta

1792. naprej tudi nemški cesar pod imenom Franc II. Ta zadnji naslov je pa odložil dne 6. avgusta 1806., potem ko je takozvano rimsko nemško cesarstvo popolnoma razpadlo zaradi ustanovitve renške zveze pod protektoratom francoskega cesarja Napoleona I. Franc II. je bil torej zadnji cesar rimsko-nemškega cesarstva, ki ga je ustanovil Karel Veliki in pozneje obnovil Oton I. Habsburžani so nosili ta naslov nepretrgoma (s kratkim prestankom) od leta 1438. do 1806.

Najstarejša gimnazija. Gimnazija »Karolinum« v Osnabrücku obhaja od dne 27. do 29. septembra t. l. 1100 letnico svojega obstoja. Gimnazijo je ustanovil Karel Veliki.

Šolstvo na Japonskem je od leta 1871. jako napredovalo. Šolski obisk je obvezen, vendar se pri tem ne postopa posebno strogo. Otroci se od 6. do 10. leta poučujejo v elementarnih šolah ter obiskujejo potem štiri leta višjo elementarno šolo, v kateri poučujejo tudi naravoslovje, angleško, poljedelstvo in trgovino. Vse elementarne šole vzdržujejo občine. Razen tega je na Japonskem jako mnogo zasebnih šol. Dekliških šol primanjkuje. Srednje šole so gimnazije in tehnične šole. Od leta 1894 obstoji vseučilišče v Tokiu, ki ima 150 učiteljev, 6 fakultet in 1400 učencev. Nemški, francoski in angleški učitelji uče v svojih jezikih. V medicinski fakulteti so predštudije, poučna metoda in učna sredstva nemška. Knjižnice so v raznih mestih, največja z 295.000 zvezki je v Tokiu.

Papeži in izobrazba. Papež Inocencij IV. je javno povedal, koliko izobrazbe in spoznanja smejo imeti dohovniki, koliko navadni verniki. Za vernike — pravi papež — zadostuje, da vedo, da je Bog, ki plačuje vse dobro in kaznuje vse slabo, v ostalem pa morajo vse verovati, kar določi rimska cerkev za resnično, ne da bi si ogledali (implicité). Čudno pa je, da po tej papeževi izjavi tudi duhovščini, ki ni bogata, ni treba več vedeti kot vernikom, razen da se s hostijo deli telo Kristusa. Škofje pa morajo več vedeti, ker bodo pred Bogom dajali račun od podrejenih duhovnikov. Zato morajo tudi razumeti člene apostolske vere. Da bi verniki ne premišljevali in ne prodirali v verke resnice, je določil papež Aleksander IV. v kanonskem pravu, ako se verniki javno ali le zaupno razgovarjajo o verskih rečeh, se izobčijo za eno leto iz rimske cerkve ter lahko pridejo celo pred inkvizicijo. Ali je potem čudno, da so ljudje ostali stalni v verski gorečnosti?

Analfabeti pri Rusinih v Galiciji. Rusinski list »Dilo« piše, da je med Rusini v Galiciji dvakrat toliko analfabetov kakor med Poljaki, trikrat toliko kakor med Slovenci, enajstkrat toliko kakor med Nemci in devetnajstkrat toliko kakor med Cehi. Iz tega je pač dovolj razvidno, kako zanemarjeno mora biti med Rusini v Galiciji ljudsko šolstvo, in ni dvoma, da so na tem premnogo krivi Poljaki, ki imajo deželno upravo v svojih rokah, a se za Rusine skoro nič ne brigajo. Tako ravnanje ni le nečloveško, ampak tudi slovansko ni.

Korist čebel za kmetijstvo. Naš rojak, inžener Ferdinand Lupša, je priobčil v »Carinthiji« sledeče zanimivo izračunanje: Panj šteje poleti povprečno 18.000 čebel. Okolo 75 čebel izleti vsako minuto iz panja. Od 7. zjutraj do 6. zvečer računamo tedaj 49.500 izletov. Vsaka čebela obiše med svojim izletom do 45 cvetov. Ako računamo na leto 100 lepih dni, dobimo 222.750.000 cvetov, ki jih čebele enega panja obišejo v enem letu. Ako oplemenijo le deseti del obiskanih cvetov, je še vedno 22.275.000 oplemenjenih cvetov. Računimo vrednost oplemenjenih 100 cvetov le en vinar, se ima kmetijstvo še vedno samo enemu panju zahvaliti za 222.75 K na leto.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 301.

Kranjsko.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani razpisuje službo stalnega učitelja na II. mestni deški ljudski šoli, na kateri se z začetkom šolskega leta 1904/5 otvori VIII. razred.

Prošnje je predlagati predpisanim potom najkasneje do 28. aprila t. l.

Prosilci z meščanskimi izpiti imajo prednost.

C. kr. mestni šolski svet v Ljubljani, dne 28. marca 1904.

Št. 347.

Goriško.

V tolminskem šolskem okraju razpisujejo se sledeče službe:

- 1.) stalnega učitelja v Bovcu;
 - 2.) stalnega nadučitelja-voditelja oz. zač. učitelja-voditelja v Dreženci;
 - 3.) stalnega učitelja-voditelja na Kamnem-Volarjih;
 - 4.) stalnega učitelja-voditelja na Logeh-Robidišču;
 - 5.) stalnega oz. zač. učitelja-voditelja na Ponikvah;
 - 6.) stalnega oz. zač. učitelja-voditelja v Soči;
 - 7.) stalnega učitelja-voditelja na Vrsnem;
 - 8.) stalnega oz. zač. učitelja-voditelja Sela-Ruti;
 - 9.) stalnega učitelja-voditelja na Št. Viški gori;
- oziroma sedaj sicer popolnoma mesta v okraju, ki bi se pa spraznila z novim imenovanjem.

Prošnje naj se pošlje predpisanim potom c. kr. okrajnemu šolskemu svetu v Tolminu tekom šestih tednov od dneva razpisa naprej.

Prosilci iz drugih okrajev priložijo naj prošnji še zdravniško zprichevalo.

S službami pod točkami 3 4 in 8 zvezano je potovanje, katero se nagradi z letnim zneskom 240 K.

C. kr. okrajni šolski svet v Tolminu, dne 26. marca 1904.

Pripravniški tečaj v Idriji.

Spisal prof. Makso Pirnat.
(Dalje.)

§ 15. Razen tega imajo pripravniki v prvem tečaju vsak dan po dve uri prisostvovati pouku v posameznih razredih glavne šole, v drugem tečaju pa naj se praktično vežbajo pod vodstvom učiteljev v poučevanju (nastopi.)

Učne knjige.

Katekizem, spisal Anton Lesar, 1861.

Katechismus für die III. Klasse.

Leitfaden von Leonhard.

Schönheit der katholischen Kirche von Rippel, herausgegeben von Himioben in Mainz.

Der Geist des katholischen Kultus von Terklau.

Biblische Geschichte von dr. Schuster.

Methodenbuch oder Anleitung zur zweckmässigen Führung des Lehramtes für Lehrer in Trivial- und Hauptschulen. — Kostet ungebunden 30 Kr. Conv. M. geb. in ledernen Rücken 38 Kr. Conv. M. Wien, im Verlage der k. k. Schulbücher-Verschleiss-Administration bey St. Anna in der Johannis-Gasse. — 1845.*)

Abecednik.**)

Berilo.***)

Vodnikova mala slovnica.

Das erste Sprach- und Lesebuch mit dem den Gebrauch desselben anweisenden Hilfsbuche von Vernaleken.

Deutsche Sprachlehre für die III. Klasse.

Deutsche Sprachlehre für die IV. Klasse.

Sprachlehre von Wurst (für die Lehre vom zusammengesetzten und zusammengezogenen Satze.)

Die Unterklasse. Eine Anleitung zur Behandlung des ersten Unterrichtes auf Grundlage der Fibel. Von Franz Hermann. Gebunden in Leinwandrücken 19 Kr.

Anleitung zu schriftlichen Aufsätzen.

Praktična slovensko-nemška gramatika.

Methodik des Kopfrechnens.

Methodik des Zifferrechnens in angemessener Verbindung mit dem Kopfrechnen. Für Lehrer und Lehramts-

kandidaten. — Kostet gebunden in Leinwandrücken 37 Neukreuzer. Wien. Im k. k. Schulbücher-Verlag. 1859.

Übungsbuch beim Rechnungsunterrichte für die III. und IV. Klasse der Volksschulen.

Navod iz glave poštevati.*)

K zaznamku teh knjig, ki so se rabile na pripravniškem tečaju, se mora pripomniti, da mnogim manjka natančnejših naslovov. Ti naslovi se niso dodali zategadelj, ker jih pisatelj tega članka ni mogel dobiti, dasi je pregledal ne malo zbirko starih šolskih knjig, ki se hranijo v knjižnici c. kr. rudniške ljudske šole.

Kronika.

1852/53.

Šolsko leto se je začelo 20. oktobra leta 1852.

Da se je pa sploh mogel otvoriti pripravniški tečaj, je bilo treba že preje najeti primerno sobo za učilnico ter nabaviti najpotrebnejšo opravo in učila. Ministrstvo za uk in bogočastje je torej že z odlokom z dne 25. julija leta 1852., št. 6892 za upravo in za nabavo učil dovolilo enkrat za vselej znesek 264 gld. 30 kr.**); za poravnanje tekočih stroškov pa je določilo letni znesek 100 gld., in sicer: za nagrado učitelju godbe 50 gld., za najemščino učilnice 30 gld. in za kurjavo iste 20 gld. Zadnje imenovanih 100 gld. se je plačevalo iz normalno-šolskega zaklada. V istem odloku, s katerim so se nakazale pravkar omenjene svote za pripravniški tečaj v Idriji, opozarja ministrstvo na najvišjo odredbo iz leta 1851., katera ukazuje, da se mora kar najbolj varčno postopati z državnim in javnim denarjem; gledati se mora torej na to, da se nakazana letna dotacija ne bo prekoračila; učiteljem glavne šole se pa ima naznaniti, da so dolžni na osnovanem tečaju brezplačno poučevati.

V naglici se je nakupila opravo, preskrbela so se najpotrebnejša učila in za učilnico pripravniškega tečaja se je najela soba v prvem nadstropju nove, pred par leti sezidane hiše, ležeče blizu cerkve in šole. V pritličju se je nahajala prodajalnica, sicer pa v hiši ni nihče stanoval, torej se tudi pouk ni prav nič motil. Soba je bila dovolj visoka, prostorna in svetla; odgovarjala je popolnoma svojemu namenu. Lastnik se je tudi zavezal, da bo za zgoraj označeno najemščino sobo čistil in jo dal vsako leto prebeliti. Ta hiša, v kateri je imel pripravniški tečaj svojo učilnico, je danes last g. okrožnega zdravnika Ivana Šuntarja.

Verskih vaj so se pripravniki udeleževali obenem z učenci glavne šole, kakor je to določeval učni načrt.

V tem šolskem letu ni imel noben pripravnik ustanove. Pač pa je ravnatelj Karol Legat v svojem letnem poročilu o šolskem letu 1852/53 višji šolski oblasti toplo položil na srce, naj bi se ustanovilo nekaj štipendij za pripravnike v Idriji; ravnatelj pravi na dotičnem mestu, da je v Idriji mnogo nadarjenih in za učiteljski stan kakor ustvarjenih mladencev, kateri delajo sedaj pri rudniku za dnevno plačo 8—12 kr., kateri bi pa takoj vstopili v pripravniški tečaj, ako bi se jim naklonile ustanove. Kakor bomo pozneje videli, ni bilo to Legatovo priporočilo brezuspešno.

Šolsko leto se je končalo dne 21. julija l. 1853. Pri sklepni izkušnji je predsedoval tedanji šolski nadzornik dr. Francišek Močnik, kakor tudi naslednja leta. Nadzornik

*) Poleg te knjige se je rabilo več pomožnih knjig, n. pr. »Das Heft von Rudmasch«.

***) Najbrže Močnik-Praprotnikov.

*) Morda »Malo berilo za prvošolce«, prirejeno po Slomškovem berilu.

*) Ta knjiga se je začela rabiti v šolskem letu 1855/56.

***) Za ta znesek se je nakupila tale opravo in se preskrbela tale učila: 1 miza za 3 gld., 3 stoli za 4'30 gld., 4 klopi za 20 gld., 2 deski za 7 gld., 1 glasovir za 180 gld., 1 majhne orglje (Positiv) za 30 gld., muzikalije 20 gld. Skupaj 264 gld. 30 kr.